

Gemeente
Scherpenzeel

Kadernota 2027-2030

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Aanbiedingsbrief.....	3
2 Samenstelling bestuur.....	5
3 Bestuur en dienstverlening	6
4 Wonen, bouwen en omgevingsbeleid	9
5 Ondernemen en economie	12
6 Sociaal domein	14
7 Voorzieningsniveau	19
8 Veiligheid	21
9 Uitgangspunten voor de begroting	22
10 Overzicht meerjarenperspectief.....	23
11 Risicoparagraaf.....	26
12 Programmaoverzicht	29
13 Recapitulatie programma's	51

1 Aanbiedingsbrief

Voor u ligt de kadernota 2027–2030 van de gemeente Scherpenzeel. Met deze kadernota worden de financiële kaders en uitgangspunten vastgesteld voor het komende begrotingsjaar en wordt richting gegeven aan de verdere uitwerking in de programmabegroting 2027 en de meerjarenraming tot en met 2030.

Deze kadernota heeft een conserverend karakter. Op het moment van opstellen is het coalitieakkoord nog niet gereed, waardoor nieuwe beleidsambities en prioriteiten nog niet zijn verwerkt. De focus ligt daarom op het voortzetten van bestaand beleid, terwijl tegelijkertijd wordt onderkend dat de financiële situatie van de gemeente onzeker is. Ontwikkelingen in inkomsten, kostenstijgingen en externe factoren zorgen ervoor dat er geen sprake is van een financieel solide uitgangspositie voor de komende jaren.

Juist in deze context is het aan de gemeenteraad om richting te geven. De kadernota biedt het vertrekpunt voor het maken van keuzes: welke ambities zijn haalbaar, welke prioriteiten worden gesteld en op welke wijze wordt financiële duurzaamheid geborgd. De raad wordt hiermee expliciet uitgenodigd om kaders vast te stellen die aansluiten bij zowel de financiële realiteit als de gewenste ontwikkeling van Scherpenzeel, zoals dit vorig jaar ook is gedaan bij de kerntakendiscussie.

Na vaststelling van het coalitieakkoord is het college voornemens de ambities te vertalen in een college uitvoeringsprogramma. Hierin worden de beleidsdoelen voorzien van een concreet tijdspad en worden de financiële consequenties inzichtelijk gemaakt. Dit draagt bij aan een meer planmatige en programmatische werkwijze binnen de organisatie. Het streven is om dit uitvoeringsprogramma vóór de behandeling van de begroting 2027 gereed te hebben, zodat de raad op basis van actuele en uitgewerkte voorstellen kan sturen.

Ook landelijke ontwikkelingen brengen onzekerheden met zich mee. Het rijkscoalitieakkoord 2026–2030 “Aan de slag” bevat op dit moment nog beperkt concreet uitgewerkt beleid met directe financiële gevolgen voor gemeenten. De effecten voor Scherpenzeel zijn daarom nog niet verwerkt in deze kadernota. De financiële doorwerking wordt verwacht via de meicirculaire 2026. Tot dat moment blijft onduidelijk wat de precieze impact zal zijn op de gemeentelijke middelen.

Deze kadernota markeert daarmee een tussenstap: een moment van bezinning en oriëntatie, waarin financiële realiteit en bestuurlijke ambities nog niet volledig samenvallen. Het is aan de raad om, binnen deze onzekerheden, richting te geven aan de koers voor de komende jaren.

1.1 Meicirculaire

Het Rijk heeft op dit moment de meicirculaire over de algemene uitkering uit het gemeentefonds 2026 nog niet gepubliceerd. We hebben de voorliggende kadernota daarom gebaseerd op de decembercirculaire 2025. We verwachten dat we wel over de meicirculaire beschikken op het moment dat de gemeenteraad deze kadernota behandelt. We informeren u dan zoals gebruikelijk uitgebreid via een afzonderlijke memo over de gevolgen van die meicirculaire 2026. Dat memo geeft ook aan welke gevolgen de meicirculaire heeft voor het financieel beeld uit deze kadernota.

1.2 Leeswijzer

De Kadernota 2027-2030 is opgezet volgens de indeling van het bestuursakkoord 2022-2026, daarna volgen de uitgangspunten voor de begroting, het meerjarenperspectief, de risicoparagraaf en de financiële effecten per programma.

Voor deze hele kadernota geldt dat in de toelichtingen genoemde bedragen met een – teken ervoor hogere lasten of lagere baten betekenen en een negatief effect op het resultaat geven, positieve bedragen in de toelichtingen betekenen hogere baten of lagere lasten en geven een positief resultaat weer.

1.3 Technische mutaties

In deze kadernota zijn ook zogenoemde technische mutaties opgenomen. Dit zijn mutaties die per saldo nul zijn, maar alleen betrekking hebben op verschuivingen binnen taakvelden en/of programma's.

2 Samenstelling bestuur

Gewijzigde besluitvorming college

Door het vertrek van twee wethouders is de samenstelling van het college van burgemeester en wethouders tijdelijk gewijzigd. Op grond van de Gemeentewet dient het college te bestaan uit minimaal twee wethouders. Zolang hieraan niet wordt voldaan, voorziet de Gemeentewet in een alternatieve regeling.

In deze situatie worden de collegebevoegdheden uitgeoefend door de burgemeester. De besluitvorming vindt plaats met inachtneming van de wettelijke bepalingen, waarbij de burgemeester de besluiten neemt in aanwezigheid van de gemeentesecretaris (artikelen 35, 36 en 42, tweede lid, Gemeentewet).

Deze situatie is tijdelijk en duurt voort totdat de gemeenteraad heeft voorzien in de benoeming van nieuwe wethouders en het college weer volledig functioneert.

M.C. Teunissen

Burgemeester

A.N. van den Bergh

Gemeentesecretaris/directeur a.i.

3 Bestuur en dienstverlening

De kleine schaal van Scherpenzeel maakt het mogelijk om maatwerk te leveren. Dat is onze kracht. We vinden het belangrijk dat inwoners, ondernemers en organisaties ervaren dat de gemeente er echt voor hen is. Waar nodig bundelen we krachten en kijken we op deelgebieden naar slimme samenwerkingen met regiogemeenten.

Maatschappelijke weerbaarheid

Via het project Maatschappelijke Weerbaarheid bereiden we de gemeentelijke organisatie en de samenleving zo goed mogelijk voor op langdurige verstoringen en crises, zoals langdurige stroomuitval. De Rijksoverheid legt de verantwoordelijkheid voor het vergroten van de maatschappelijke weerbaarheid primair bij gemeenten en inwoners zelf. Tijdens een crisis hebben gemeenten ook wettelijke taken, zoals op het gebied van bevolkingszorg en crisiscommunicatie.

Als leidraad bij het uitvoeren van dit project gebruiken we de prioriteiten uit de VNG-Handreiking *Weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau* en onze lokale uitgangspunten. We laten ons daarbij ondersteunen door de veiligheidsregio VGGM en delen kennis en ideeën met buur- en regiogemeenten.

De verwachting is dat we eind 2026 een operationele crisiscoördinatiekamer hebben met noodstroom en een concept-draaiboek voor de meest kritieke gemeentelijke processen en hoogste prioriteiten uit de VNG-handreiking. Ook verwachten we dan een zekere mate van afstemming te hebben met de maatschappelijke partners (zoals zorgverleners, kerken en ondernemers).

In de Begroting 2027 nemen we de verwachte structurele kosten op voor het project maatschappelijke weerbaarheid, waarbij u bijvoorbeeld moet denken aan de inrichting van noodsteunpunten, alternatieve stroomvoorzieningen, ICT-aanpassingen, aanpassingen voor de continuïteit van kritieke processen, oefeningen en (offline) communicatiemiddelen.

Inwonersbetrokkenheid

Naar verwachting start in de tweede helft van 2026 de adviseur inwonersbetrokkenheid. In de beginfase ligt de nadruk op het vertalen van het vastgestelde beleid naar een eenduidige werkwijze, afspraken en processen. Daarnaast wordt ingezet op positionering van de functie binnen de organisatie, deelname aan (ruimtelijke) projecttafels en het starten met begeleiden van inwonersbetrokkenheidstrajecten. Ook gaan we in 2026 in beeld brengen hoe kosten rondom inwonersbetrokkenheid van externe initiatiefnemers kunnen worden opgenomen in de leges. In het najaar van 2027 staat de eerste evaluatie van het beleidskader inwonersbetrokkenheid gepland.

Organisatieontwikkeling: meerjarig programma in ontwikkeling

In de komende periode wordt gestart met een meerjarig programma gericht op het verder versterken van de toekomstbestendigheid van de organisatie. Daarbij staan de ontwikkeling van de organisatiecultuur, arbeidsvoorwaarden en de duurzame inzetbaarheid van medewerkers centraal.

Een belangrijke stap binnen dit programma is het opstellen van een Strategische Personeelsplanning (SPP). De SPP biedt inzicht in de personele en kwalitatieve behoeften op de middellange en lange termijn en ondersteunt de organisatie bij het tijdig inspelen

op interne ontwikkelingen en veranderingen op de arbeidsmarkt. Hiermee wordt gestuurd op een optimale aansluiting tussen de strategische organisatiedoelen en de beschikbare capaciteit, kennis en competenties.

De komende periode wordt ook gewerkt aan het stellen van heldere prioriteiten en het ontwikkelen van een meerjarige uitvoeringsagenda. Dit draagt bij aan een samenhangende en beheersbare ontwikkeling van de organisatie en maakt het mogelijk om stapsgewijs en doelgericht verbeteringen door te voeren.

Op korte termijn worden concrete acties uitgevoerd op het gebied van onboarding, het omgaan met werkdruk, integriteit -update en modernisering gedragscode medewerkers- en ambtelijk-bestuurlijke samenwerking.

Sterke opleidingsgemeente: investeren in talent

Wij zien een duidelijke mismatch tussen wat de arbeidsmarkt biedt en wat onze functies vragen. Door onze beperkte concurrentiepositie op salaris trekken wij vooral starters en zij-instromers aan. Tegelijkertijd vragen onze functies door hun breedte en complexiteit vaak om medewerkers met meer ervaring en senioriteit. Nieuwe medewerkers hebben gemiddeld één tot twee jaar nodig om volledig inzetbaar te zijn. In de huidige situatie staat hun ontwikkeling onder druk door beperkt opleidingsbudget, beperkte begeleidingscapaciteit en hoge werkdruk bij ervaren medewerkers.

Het goed begeleiden van de ontwikkeling van nieuwe collega's vraagt om extra inzet. Denk aan opleidingen, coaching en tijd van ervaren collega's. Het huidige opleidingsbudget is hiervoor onvoldoende. Daarom stellen wij voor om jaarlijks een ontwikkelbudget van € 50.000 beschikbaar te stellen. Met dit budget kunnen we gericht investeren in opleiding en begeleiding. Zo zorgen we ervoor dat nieuwe medewerkers groeien en duurzaam inzetbaar zijn. Dit helpt ons om vacatures beter en blijvend te vervullen, minder afhankelijk te zijn van externe inhuur en onze organisatie sterk en toekomstbestendig te maken.

Toenemende druk op dienstverlening burgerzaken

De komende jaren zal de druk op de dienstverlening van Burgerzaken naar verwachting toenemen. Dit wordt veroorzaakt door een combinatie van landelijke ontwikkelingen en lokale groei.

Allereerst is er nog sprake van de zogenaamde *paspoortpiek*. Als gevolg van de verlenging van de geldigheidsduur van paspoorten en identiteitskaarten van vijf naar tien jaar in 2014, lag het aantal aanvragen in de periode 2019-2024 relatief laag. Sinds 2024 verlopen de eerste documenten met deze langere geldigheidsduur, wat leidt tot een substantiële stijging van het aantal aanvragen. Deze toename was in 2025 al merkbaar in de hogere belasting van de balies en de stijging van de legesopbrengsten. De verwachting is dat deze piek aanhoudt tot en met 2028.

Daarnaast ontstaat een verhoogde vervangingsvraag voor rijbewijzen. De tienjarige geldigheid van rijbewijzen leidt in 2026 tot extra drukte. Vanaf oktober 2026 groeit de vervangingsvraag, doordat sinds 1986 vernieuwingen in golven verlopen. De piek wordt verwacht in 2026-2031.

Ten slotte draagt de bevolkingsgroei als gevolg van woningbouwontwikkelingen in Scherpenzeel bij aan een structureel hogere vraag naar producten en diensten van Burgerzaken.

De gecombineerde effecten van deze ontwikkelingen leiden tot een hogere werkdruk. Om de piek in de vraag naar baliediensten op te vangen, wordt tot en met 2028 tijdelijk extra capaciteit ingezet. De hiermee gemoeide kosten worden gedekt uit de extra legesopbrengsten die samenhangen met de verhoogde vraag.

Op basis van de huidige inzichten wordt verwacht dat vanaf 2028 een structurele uitbreiding van de formatie met circa 0,5 fte noodzakelijk is om de dienstverlening op peil te houden. Tot die tijd worden de ontwikkelingen en de benodigde inzet nauwlettend gemonitord.

Definitief ontwerp De Breehoek

Het definitieve vlekkenplan van De Breehoek is omgezet naar een definitief ontwerp. De benodigde juridische onderbouwing van de ontbinding van de erfpachtontbinding is voltooid. De raad ontvangt een raadsvoorstel om het definitieve ontwerp vast te stellen volgens het eerder aangenomen amendement (december 2025).

4 Wonen, bouwen en omgevingsbeleid

Scherpenzeel blijft zich ontwikkelen in ruimtelijke zin. We werken nog altijd aan de aanpassingen in plannen en regels als gevolg van de invoering van de Omgevingswet. Daarbij dringen allerlei urgente thema's zich op: de woningnood, doorstroming van verkeer, een gezonde leefomgeving, de energietransitie, sociale samenhang in wijken en een passend en kwalitatief voorzieningenniveau. Het is onze ambitie om kansen te pakken en op duurzame wijze te voorzien in de woonbehoefte van Scherpenzeelers. Om hier echt samen de schouders onder te zetten, trekken we nauw en tijdig op met inwoners en gemeenteraad.

Toekomstvisie

Het is tijd om verder te kijken dan 2030 en een visie voor de langere termijn te vormen. Binnenkort gaan we van start met het maken van een actuele toekomstvisie voor Scherpenzeel. Een integrale visie voor eenieder die een relatie heeft of overweegt met de gemeente Scherpenzeel.

Die voor raad, college en organisatie werkt als een kader om nieuw beleid aan te toetsen en integraliteit te waarborgen. En die inwoners, ondernemers, verenigingen en (regionale) partners een beeld geeft van de visie van Scherpenzeel en wat die (mogelijk) voor hen betekent.

Bij de totstandkoming van de toekomstvisie zijn zowel raad, college als ambtelijke organisatie nauw betrokken. De raad vanuit de kaderstellende en richtinggevende rol, het college als procesfacilitator en de ambtelijke organisatie met inbreng van inhoudelijke expertise.

Omgevingsvisie

Bij het plan van aanpak rondom de Toekomstvisie betrekken we ook de actualisatie van onze Omgevingsvisie. Onze huidige Omgevingsvisie is soms niet concreet genoeg. Er zit spanning op de verschillende opgaven en ambities die soms met elkaar botsen. Daarnaast moeten actuele ontwikkelingen worden verwerkt.

Ontwikkelingen woningbouw

Wij bereiden ons voor op nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen om aan de aanhoudende vraag naar woningen te voldoen. Dit mede in het licht van de afspraken zoals die zijn gesloten in de Woondeal. Het gaat hier om ontwikkelingen aan de Voorposten en ook aan de Dreef/Omloop.

Netcongestie

Recent is bekend geworden dat het elektriciteitsnetwerk in de provincies Flevoland, Gelderland en Utrecht (FGU) wordt opgeknipt. Daarmee voorkomen de netbeheerders dat de problemen met elektriciteitsaansluitingen in Utrecht direct effect hebben op onze regio. In oktober vindt opnieuw een analyse plaats om te kijken of er ook in andere FGU-gebieden misschien een aansluitstop nodig is.

Door het nieuwe ACM-prioriteringskader vervalt dit jaar de standaard ruimte die netbeheerders hadden voor de aansluiting van nieuwbouwwoningen. Alleen woningbouwprojecten met prioriteit komen nog in aanmerking voor een aansluiting. We bereiden ons hierop voor en werken aan beleidsregels. Netcongestie zal de komende jaren blijvend extra inzet en aandacht vragen. Op dit moment is het lastig in te schatten welke financiële consequenties dit met zich meebrengt.

Aanpak Veluwe: wegnemen stikstofsot

Samen met het ministerie van LNV, de provincie Gelderland, de waterschappen Vallei & Veluwe en Rijn & IJssel zijn de 21 gemeenten op en rondom de Veluwe gestart met het interbestuurlijke programma Aanpak Veluwe. De prioriteit ligt bij het wegnemen van het stikstofsot. Daarnaast is het op basis van wet- en regelgeving ook nodig om te werken aan natuurherstel en waterkwaliteit. Het doel is dat er weer vergunningen afgegeven kunnen worden voor ondernemers en ontwikkelingen. De uitwerking hiervan vraagt extra inzet van onze eigen organisatie, maar ook van Omgevingsdienst de Vallei. Dit brengt mogelijk extra kosten met zich mee.

De Nieuwe Koepel en toekomstige onderhoud van de openbare ruimte

De bouw in de Nieuwe Koepel verloopt voorspoedig. De 1e woningen worden in de zomer van 2026 opgeleverd. In fases wordt deze woonwijk ontwikkeld. Wij zien dat een groot aantal woningen terecht komen bij Scherpenzeiders. Dit brengt een verhuisbeweging in onze hele gemeente tot stand.

De oplevering van de Nieuwe Koepel en de overdracht van het groenonderhoud van Akkerwinde naar de gemeente zorgt ervoor dat het areaal voor groen- en civiel onderhoud flink toeneemt in onze gemeente. We werken momenteel aan een plan om te zorgen dat we hiervoor voldoende menskracht en middelen hebben.

Huisvestingsverordening

Naar verwachting zal dit jaar de Wet versterking regie volkshuisvesting worden vastgesteld. Daaruit volgt dat we onze Huisvestingsverordening aan moeten passen. We werken hiervoor samen met de andere gemeenten in regio Foodvalley. Doordat er regionaal subsidie beschikbaar is, vraagt dit alleen ambtelijke capaciteit in 2027 en naar verwachting geen extra budget.

Definitief bestemmingsplan Zwarte Land II

Het ontwerp bestemmingsplan Zwarte Land II heeft ter inzage gelegen. De ontvangen zienswijzen zijn van een reactie voorzien. Het definitieve omgevingsplan wordt later in 2026 aan u voorgelegd.

Onderwijshuisvesting

Voor de vervangende nieuwbouw van De Dorpsbeuk en de noodzakelijke uitbreidingen van overige scholen zijn bij de vaststelling van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) in 2022 al kredieten beschikbaar gesteld. De omvang is gebaseerd op de VNG-normering voor (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding van scholen. Deze normering wordt jaarlijks geïndexeerd; de bijbehorende prijsontwikkeling wordt structureel verwerkt in de gemeentelijke begroting.

Tegelijkertijd constateren wij dat de rijksmiddelen voor onderwijshuisvesting structureel onvoldoende zijn om de kosten van nieuwbouw en uitbreiding volledig te dekken. Dit vraagt om een nadere bestuurlijke en financiële afweging. Het college gaat hierover in gesprek met de raad en de betrokken schoolbesturen.

Voor de korte termijn is aanvullende tijdelijke huisvesting noodzakelijk voor twee scholen: uitbreiding bij De Wittenberg (huur of aankoop van extra ruimte) en de plaatsing van een noodlokaal bij De Glashorst. De hiermee gemoeide kosten worden in beginsel gedekt binnen het al beschikbare krediet. Als dit ontoereikend blijkt, worden de aanvullende kosten betrokken bij de begroting 2027.

5 Ondernemen en economie

Mensen kennen Scherpenzeel als ondernemend dorp liggend in een prachtige groene omgeving. Aandacht voor ondernemen houdt ons dorp ook op de lange termijn leefbaar. Daarom, doen we er alles aan om dat zo te houden. Een vitaal en goed bereikbaar winkelcentrum is daarbij essentieel evenals passende activiteiten in ons agrarische buitengebied en ruimte voor innovatie en groei van Scherpenzeelse bedrijven.

Centrumvisie

De centrumvisie maakt onderdeel uit van de hernieuwde toekomstvisie. Het weten wat voor samenleving en dorp we naar de toekomst willen zijn, vormt de basis voor de visie op ons centrum. Ook de toekomstige verkeersafwikkeling in en rondom het centrum zal hier onderdeel van zijn. Net zoals de locatie van de weekmarkt. Daarbij betrekken we ook de resultaten van het parkeeronderzoek dat in 2026 wordt afgerond. Noodzakelijke technische aanpassingen zullen waar nodig natuurlijk wel uitgevoerd worden.

Mobiliteit

Vanuit het op 15 juli 2025 vastgestelde Mobiliteitsplan moet concreet een uitvoeringsprogramma opgesteld worden, inclusief de daarbij behorende financiële middelen. De eerste maatregelen uit het Mobiliteitsplan worden inmiddels opgepakt, waaronder de Nieuwstraat, Grebbelaan en de voorbereiding van de Koepellaan. Daarbij vragen de verschillende ruimtelijke ontwikkelingen, zoals o.a. Voorposten, bedrijventerrein Stationsweg, woningbouw nabij De Dreef en de bijbehorende functies om een goede bereikbaarheid. Dit is van belang om Scherpenzeel ook de komende jaren aantrekkelijk te houden om te wonen, te verblijven, te ondernemen en te bezoeken.

Daarnaast streven wij ernaar om in 2027 een nieuw parkeerbeleid op te stellen rekening houdend met omgevingsvisie en omgevingsplan.

Bedrijventerreinen Scherpenzeel

De Gemeente Scherpenzeel vervult een actieve en verbindende rol in het toekomstbestendig maken (revitaliseren) van bedrijventerrein 't Zwarte Land. Daarbij liggen accenten op klimaatadaptatie, versterking van biodiversiteit en de transitie naar duurzame energie. Omdat het terrein grotendeels in particulier eigendom is, vraagt dit om een intensieve samenwerking met ondernemers. Deze opgaven spelen in gelijke mate op bedrijventerrein Hogekamp Oost.

De oprichting van de Vereniging Bedrijventerreinen Scherpenzeel markeert een belangrijke stap in het versterken van het organiserend vermogen van ondernemers. Dit biedt concrete kansen om gezamenlijk aanspraak te maken op landelijke en provinciale subsidies voor het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen. De vereniging fungeert bovendien als een stevige gesprekspartner voor de gemeente en zet zich actief in op thema's als duurzaamheid, veiligheid (inclusief weerbaarheid tegen ondermijning) en economische ontwikkeling. Daarmee vormt zij een cruciale schakel in de realisatie van vitale en toekomstbestendige werklocaties.

Brede welvaart

Brede welvaart vraagt om een integrale benadering van de leefomgeving. Naast voldoende woningen is het essentieel dat inwoners toegang hebben tot werkgelegenheid, recreatie en culturele voorzieningen in de directe nabijheid. Door functies slim te

combineren en te clusteren op lokaal niveau, versterken we de leefkwaliteit, beperken we mobiliteitsbehoefte en bouwen we aan een duurzame en inclusieve economie.

Nabijheid van werk vergroot de arbeidsparticipatie, vermindert reistijd en draagt bij aan een betere balans tussen werk en privé. Tegelijkertijd versterken kwalitatief goede recreatieve voorzieningen de gezondheid, sociale cohesie en aantrekkelijkheid van Scherpenzeel als vestigingsplaats. Dit vraagt in de ruimtelijke programmering om bewuste keuzes, waarbij economische en recreatieve functies niet onder druk komen te staan door woningbouw, maar juist integraal worden meegenomen in gebiedsontwikkelingen. Op deze manier leveren we structureel een bijdrage aan brede welvaart voor onze inwoners.

Merkversterking Grebbelinie

Samen met de 9 gemeenten Rhenen, Ede, Veenendaal, Renswoude, Scherpenzeel, Woudenberg, Leusden, Amersfoort en Bunschoten-Spakenburg (Barneveld, Veluwe) en het RBT Heuvelrug & Vallei werken we samen aan de merkversterking van de Grebbelinie. We werken aan de Grebbelinie als beleefbare, verbindende erfgoedroute voor bewoners, bezoekers en ondernemers. Hiermee creëren we meer beleving, spreiding en economische waarde op en rond de Grebbelinie. De inleg van de gemeenten wordt in de projectperiode 2027-2029 verdubbeld door de provincie Gelderland en nogmaals verdubbeld door Regio Dealgelden van de Regio Foodvalley.

Ruimte voor economie en voor recreatie

De druk op de beschikbare ruimte neemt onverminderd toe. Woningbouw, energietransitie, natuurontwikkeling en landbouw leggen een groeiende claim op het schaarse areaal, waardoor economische functies steeds vaker in de verdrukking komen. Juist in deze context is het cruciaal om ruimte voor bedrijvigheid en recreatie expliciet te borgen. De Provincie Gelderland benadrukt dit in hun nieuwe beleid.

Deze ruimtelijke vraagstukken beschouwen wij nadrukkelijk in samenhang. Bij toekomstige keuzes zoeken wij steeds naar een evenwicht tussen wonen, werken, recreëren, natuur, landbouw, mobiliteit en duurzaamheid. Een integrale afweging van belangen is noodzakelijk om te komen tot een toekomstbestendige inrichting van Scherpenzeel.

Binnen de Regio Foodvalley werken we doelgericht aan een nieuwe regionale economische visie en een geactualiseerd regionaal programma werklocaties. Hierbij wordt expliciet de verbinding gelegd met lokale omgevingsvisies en omgevingsplannen. Ruimte voor economie en recreatie krijgt daarin een volwaardige plek, in samenhang met andere ruimtelijke opgaven.

De genoemde beleidskaders worden in 2027 ter besluitvorming voorgelegd en vormen een belangrijke basis voor integrale en toekomstgerichte ruimtelijke keuzes. De uitkomsten en afwegingen zullen tevens worden betrokken bij de verdere uitwerking van de toekomstvisie van Scherpenzeel, zodat deze visie een samenhangend kader biedt voor de ontwikkeling van onze gemeente op de lange termijn.

Tegelijkertijd verkennen de regio en de provincie hoe de positie van de recreatieve sector verder versterkt kan worden. Door te investeren in een stevigere governance en betere regionale samenwerking.

6 Sociaal domein

'Naar elkaar omzien' is een belangrijke waarde in ons dorp net zoals 'eigen verantwoordelijkheid' en 'zelfredzaamheid'. Om te zorgen dat niemand tussen wal en schip belandt, houden we de zorg betaalbaar en moedigen we participatie van kerken, scholen, verenigingen en maatschappelijke organisaties aan.

Samen met deze partners voeren we het beleidsplan sociaal domein "samen en in samenhang" uit door te werken met speerpunten. Daarbij zetten we nadrukkelijk in op preventie en het versterken van het voorliggend veld, zodat hulp en ondersteuning voor inwoners zo vroeg, laagdrempel en dichtbij mogelijk geboden wordt. Hiermee bevorderen we het welzijn en de participatie van de inwoners en voorkomen we dat problemen escaleren. We beperken de inzet van duurdere specialistische hulp tot die situaties waarin dit echt noodzakelijk is. Hierdoor houden we de zorg betrouwbaar, beschikbaar en betaalbaar.

Meer taken, investeringskosten en onzekerheid structurele middelen

De meest actuele ontwikkelingen in het sociaal domein worden sterk bepaald door landelijke akkoorden, demografische druk en financiële herverdeling tussen Rijk en gemeenten. We krijgen als gemeenten een steeds centralere rol in het sociaal domein, met name op het gebied van preventie en gezondheid, het bieden van integrale ondersteuning en de coördinatie van regionale samenwerking. Tegelijkertijd staat deze groeiende verantwoordelijkheid onder druk door een aanhoudende spanning tussen taken en beschikbare middelen.

Financieel betekent dit dat we als gemeente vaker verantwoordelijkheden krijgen zonder volledige structurele financiering, waardoor wij in toenemende mate afhankelijk zijn van tijdelijke rijksmiddelen en akkoorden. Dit leidt ertoe dat we in de komende periode scherpere keuzes moeten maken, zoals het prioriteren van voorzieningen, doorvoeren van hervormingen, aan de voorkant toenemend investeren én/of strakker kijken naar wie hulp krijgt om de begroting sluitend te houden. Hieronder een samenhangend overzicht van de belangrijkste ontwikkelen en de financiële effecten daarvan.

Meer groepsaanbod, preventieve voorzieningen en versterken sociale basis

Een centrale ontwikkeling is de verschuiving van zware zorg naar preventie en ondersteuning dichtbij. In het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) staat deze "beweging naar de voorkant" expliciet centraal: problemen moeten eerder worden gesignaleerd en opgelost, zodat zwaardere (en duurdere) zorg wordt voorkomen. Wij krijgen hierin als gemeente een grotere rol, onder andere via:

- versterking van de sociale basis (welzijn, vrijwilligers, informele zorg);
- laagdrempelige voorzieningen in de wijk (o.a laagdrempelig steunpunt mentale gezondheid);
- vroegsignalering van problemen;
- sterkere koppeling tussen bewegen, vitaliteit, gezondheid, onderwijs, cultuur;
- suïcidepreventie (lokaal beleid, samenwerking, vroegsignalering en nazorg);
- regionale samenwerking.

Buurtsportcoachteam

Binnen de gemeente Scherpenzeel is momenteel sprake van een kleinschalig buurtsportcoachteam, dat zich primair richt op de doelgroep jeugd via JOS Scherpenzeel. Hoewel deze inzet waardevol is, sluit de huidige capaciteit en focus onvoldoende aan bij de bredere maatschappelijke behoeften binnen de gemeente.

Er is een groeiende vraag naar:

- inzet van een buurtsportcoach voor volwassenen, gericht op het bevorderen van gezondheid, participatie en sociale verbinding;
- structurele clubondersteuning, met als doel verenigingen vitaal, toekomstbestendig en sociaal veilig te houden.

Op dit moment worden diverse aanvullende activiteiten incidenteel opgepakt door de beleidsmedewerker en waar mogelijk gefinancierd via externe subsidies, zoals het AZWA. Deze werkwijze is echter beperkt houdbaar en biedt onvoldoende structurele borging.

Om effectief in te spelen op de toenemende vraag en de ambities op het gebied van sport, gezondheid en sociale cohesie te realiseren, is versterking van het buurtsportcoachteam noodzakelijk. Dit vraagt om een bredere inzet van capaciteit en een meer structurele financieringsbasis.

De verwachting is dat hiervoor in de komende jaren extra financiële middelen benodigd zijn, zodat de inzet duurzaam kan worden georganiseerd en verder kan worden uitgebouwd.

Beweegmakelaar/Leefstijlloket

Er is er bij verwijzers, zoals huisartsen en wijkteams, behoefte aan een laagdrempelige voorziening om inwoners gericht toe te leiden naar passend aanbod.

De inzet van een beweegmakelaar/leefstijlloket voorziet hierin door het verbinden van zorg, welzijn en sport & bewegen. Inwoners worden ondersteund bij het vinden van passend aanbod, met als doel het vergroten van vitaliteit en participatie en het voorkomen of uitstellen van zwaardere zorg.

De aanpak sluit aan bij bestaande interventies, zoals *Welzijn op Recept*, en versterkt de integrale samenwerking in het sociaal en medisch domein.

Op korte termijn leidt dit tot hogere kosten door investeringen in preventie, infrastructuur en personeel. We krijgen echter ook structureel geld voor een heel aantal preventieve taken via het AZWA. Het is nog niet duidelijk hoeveel dit gaat zijn, en of dit dekkend is. Deze middelen worden deels regionaal en deels lokaal uitgekeerd middels een SPUK. Naar verwachting zullen dit pas in 2030 structurele middelen zijn. Op de langere termijn is er verwachte besparing doordat instroom in dure zorg (Wlz/Zvw/jeugdzorg/Wmo) afneemt. Risico is hier dat de gerealiseerde besparingen bij andere domeinen (zorgverzekeraars/Rijk) terecht komen, terwijl gemeenten de kosten maken (zogeheten 'schottenproblematiek'). Hiervoor is wel een artikel opgenomen in het AZWA dat de gelden die bespaard worden bij de zorgverzekeraar terugvloeien naar ons als gemeenten.

Versterking van stevige lokale teams

De inzet op stevige lokale teams een belangrijke pijler in het beheersen van de kosten. Zij verbinden het sociaal domein met zorg, onderwijs en veiligheid en moeten fungeren als herkenbaar aanspreekpunt voor inwoners. Deze teams richten zich op

vroegsignalering en het bieden van lichte, preventieve ondersteuning. Door problemen eerder aan te pakken, kan de vraag naar duurdere, specialistische zorg worden verminderd. Financieel betekent dit een verschuiving van middelen naar de voorkant van het systeem. Hoewel dit op langere termijn kan leiden tot besparingen, vraagt het in de beginfase om extra investeringen en kan er tijdelijk sprake zijn van dubbele kosten, doordat bestaande zorgstructuren nog in stand blijven.

In Scherpenzeel werken we al met het Sociaal Team en toegangsmedewerkers. Het sociaal team biedt nu geïndiceerde hulp (individueel en maatwerk, ingekochte dure zorg), de toegang is de schakel tussen deze vorm van hulp en hulp die vrij toegankelijk is (welzijn, maatschappelijk werk, sport etc.). De toegangsfunctie moet op zeer korte termijn verstevigd worden. Ook is landelijk nu opgenomen dat er een hulpverleningsteam moet zijn dat direct en dichtbij hulp kan bieden. De financiële gevolgen lijken nu te overzien, door slimme keuzes te maken en kansen te benutten.

Druk op jeugdzorg en noodzaak preventie

De jeugdzorg (maatwerk en duur) blijft een groot financieel knelpunt. Via de hervormingsagenda werken we als gemeenten aan allerlei maatregelen om de jeugdzorgkosten beheersbaar te houden en terug te dringen. Daarbij is het uitgangspunt dat hulp beschikbaar moet blijven voor de meest kwetsbare jeugdige en gezinnen, maar ook stimuleren we een grotere mate van zelf en samenredzaamheid onder inwoners.

- Ontvangen gemeenten extra middelen aan compensatie.
- Wordt ingezet op hervorming en beperking van instroom en stimuleren we uitstroom.

Tegelijkertijd zien we verschraving van regionaal georganiseerd aanbod of oplopende kosten van voorzieningen door wegvallen van externe middelen. Bijvoorbeeld als het gaat om de jeugdgezondheidszorg (preventieve hulp) die werkt aan een efficiency slag door meer producten te bundelen en in hun standaard aanbod voor alle gemeenten aan te bieden en minder maatwerk. Ook het regionaal veiligheidsteam jeugdhulp gaat meer kosten door het wegvallen van externe gelden.

WMO-ontwikkelingen: huishoudelijke hulp

Het uitstellen van het abonnementstarief binnen de Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning), in combinatie met voorgenomen beleidswijzigingen rond huishoudelijke hulp, heeft ingrijpende financiële gevolgen voor gemeenten. Het abonnementstarief – een vast, relatief laag bedrag dat cliënten betalen voor Wmo-voorzieningen – is ingevoerd om zorg toegankelijker te maken, maar leidde in de praktijk tot een sterke toename van het gebruik, met name van huishoudelijke hulp. Wanneer aanpassing of herziening van dit tarief wordt uitgesteld, worden we als gemeente geconfronteerd met een groeiende instroom en oplopende kosten. Omdat de rijksbijdrage niet altijd meebeweegt met de groeiende vraag, ontstaat er structurele druk op onze begroting. Tegelijkertijd vermindert het abonnementstarief de financiële drempel voor inwoners, waardoor de vraag minder gericht is op de meest kwetsbare groepen.

Overigens is in de huidige coalitieplannen opgenomen dat huishoudelijke hulp mogelijk per 2029 *niet langer* als maatwerkvoorziening binnen de Wmo wordt aangeboden. Aangezien huishoudelijke hulp een groot aandeel heeft in de totale Wmo-uitgaven, kan deze maatregel op termijn leiden tot een aanzienlijke kostenreductie voor gemeenten. Tegelijkertijd brengt dit ook financiële risico's met zich mee. Het wegvallen van deze

voorziening kan ertoe leiden dat inwoners langer wachten met het zoeken van ondersteuning, waardoor problemen verergeren en uiteindelijk duurdere vormen van zorg nodig zijn. Dit kan leiden tot kostenverschuivingen naar andere domeinen, zoals zwaardere Wmo-voorzieningen, de Wet langdurige zorg (Wlz) of de Zorgverzekeringswet (Zvw). Vanuit onze gemeenten investeren we al in preventieve vormen zoals reablement om inwoners zo lang mogelijk vitaal te houden (of weer te maken) om zelf zoveel mogelijk te blijven doen.

Tot slot laat het VNG-voorspelmodel zien dat wij als gemeente de komende vijf jaar te maken krijgen met een stijgend aantal gebruikers van Wmo-voorzieningen. Dit betekent dat wij inzetten op monitoring en afbuiging van de kosten door strak te indiceren en zoveel mogelijk preventieve inzet richting de doelgroep 50+.

Participatiewet in Balans

De zogeheten Participatiewet in balans is gericht op het eenvoudiger en mensgerichter maken van de Participatiewet, met als doel inwoners sneller naar werk te begeleiden, versterken van de bestaanszekerheid en terugdringen van niet-gebruik van regelingen. Op 1 januari 2026 zijn de eerste maatregelen in werking getreden. Vanaf 1 januari 2027 volgen de andere maatregelen.

De herziening bevat maatregelen die extra inzet en daarmee aanvullende uitvoeringskosten voor gemeenten met zich meebrengen. Daarnaast wordt ingezet op het terugdringen van niet-gebruik van regelingen, onder andere door ambtshalve toekenning van de Individuele Inkomensvoorziening (IIT). Gemeenten worden hiervoor door het Rijk financieel gecompenseerd. De gemeente monitort echter of deze compensatie voldoende aansluit bij de daadwerkelijke uitvoeringskosten en informeren de raad waar nodig.

Ontwikkelingen van het BUIG budget

De gemeente ontvangt van het Rijk een gebundelde uitkering voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie. Deze uitkering heet het BUIG budget (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten). Gemeenten tot 15.000 inwoners ontvangen de BUIG-gelden op basis van uitkeringslasten van twee jaar ervoor.

De gemeente kan in aanmerking komen voor een aanvullende uitkering vanuit het Rijk wanneer deze een (omvangrijk) tekort heeft op het BUIG-budget. Dit heet de Vangnetuitkering. We zijn in het proces om een Vangnetuitkering aan te vragen voor 2025. Met de recente economische ontwikkelingen bestaat de kans dat we ook voor 2026 in aanmerking komen voor een Vangnetuitkering, ondanks al onze genomen maatregelen om het tekort te verlagen. We houden de ontwikkelingen op het BUIG budget in de gaten en informeren de raad wanneer nodig.

Subsidie Taalhuis vanaf 2027

De subsidie voor het Taalhuis in Scherpenzeel hebben we sinds 2022 kunnen financieren uit de regionale WEB-middelen. Inmiddels zijn er onvoldoende regionale middelen beschikbaar, waardoor we het Taalhuis moeten financieren uit lokale middelen. We gaan op zoek naar financiële dekking en nemen dit mee in het Subsidieprogramma.

Maatschappelijke Opvang en Bemoeizorg

Met de vaststelling van het Regionaal Actieplan Dakloosheid (RAD) wordt de uitvoering en bekostiging van bemoeizorg niet langer regionaal georganiseerd vanuit de middelen voor maatschappelijke opvang, maar lokaal belegd. Voorheen werd deze taak namens Scherpenzeel uitgevoerd door de gemeente Ede. De financiële gevolgen worden verwerkt in de begroting.

Regionaal takenpakket onbegrepen gedrag

Als iemand zichzelf of zijn/ haar omgeving in gevaar brengt door psychische problemen kan er verplichte zorg worden ingezet. Hiervoor zorgt sinds 2020 de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz). De Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) voert sindsdien namens de gemeente een aantal taken uit voor deze wet. De regiogemeenten hebben ingestemd met de voortzetting van het regionaal takenpakket onbegrepen gedrag door de VGGM voor de periode 2024–2028. Voor de gemeente Scherpenzeel bedraagt de structurele bijdrage € 18.000 per jaar (2026–2028). De kosten voor het systeem Khonraad (circa € 8.000 per jaar) zijn mogelijk reeds binnen de bestaande begroting gedekt en worden nog definitief afgestemd.

Proactieve dienstverlening

De gemeente houdt rekening met de verwachte invoering van de Wet proactieve dienstverlening, voor nu halverwege 2027. Deze wet biedt gemeenten naar verwachting meer mogelijkheden om inwoners actief te benaderen wanneer zij mogelijk recht hebben op ondersteuning of voorzieningen binnen het sociaal domein. Dit kan mogelijk het gebruik van onze regelingen verhogen, waardoor de uitgaven kunnen toenemen. We houden de ontwikkelingen vanuit de landelijke overheid in de gaten en informeren de raad zodra meer duidelijkheid bestaat over de precieze inhoud van de wet en de inwerkingtredingsdatum.

7 Voorzieningenniveau

Als dorp mogen we trots zijn op onze uitstekende voorzieningen, zoals het zwembad, de sportclubs en Kulturhus De Breehoek. Om Scherpenzeel aantrekkelijk te houden, ook voor jonge gezinnen en ouderen, blijven we ons daarvoor inzetten. Daarbij ontkomen we niet aan het zoeken naar een goede balans tussen de inzet van gemeenschapsgeld en het vragen van een eigen bijdrage aan gebruikers van de voorzieningen.

Sportpark De Bree

De aanhoudende groei van de gemeente Scherpenzeel vertaalt zich in een toenemende vraag naar kwalitatief hoogwaardige en toegankelijke sportvoorzieningen. Om het voorzieningenniveau van Sportpark De Bree duurzaam op peil te houden, blijft structurele investering noodzakelijk. In dat kader worden momenteel met de buitensportverenigingen afspraken gemaakt over een nieuwe looptijd van het meerjarenonderhoudsplan (MJOP).

Tegen de achtergrond van stijgende prijzen en intensiever gebruik is het onvermijdelijk dat het benodigde financiële kader wordt verruimd. Hiermee wordt invulling gegeven aan de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor veilige, toekomstbestendige en breed toegankelijke sportaccommodaties.

De gemeente hanteert daarbij het uitgangspunt van een evenwichtige lastenverdeling. Dit betekent dat wordt gestuurd op een zorgvuldige balans tussen de inzet van publieke middelen en een redelijke eigen bijdrage van gebruikers, passend bij het maatschappelijk belang van sport en bewegen en met oog voor financiële houdbaarheid op de lange termijn.

Cultuurvisie en de bibliotheek

In 2026 wordt gewerkt aan een cultuurvisie. Daarin kijken we naar welke culturele infrastructuur nodig is, welke prioriteiten er zijn op gebied van cultuur en welke behoeften. De eventuele (financiële) effecten hiervan zijn afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt.

We richten ons op (het behoud van) een robuuste bibliotheek in Scherpenzeel. In verband met de aanstaande zorgplicht stellen we een meerjarenplan van gemeenten voor bibliotheken op.

Subsidieaanvraag sport, cultuur en sociale cohesie

De gemeente Scherpenzeel dient voor de periode 2026–2028 een subsidieaanvraag van € 100.000 in bij de provincie Gelderland binnen de regeling Ondersteuning leefbaarheidsinitiatieven. Met deze aanvraag wil de gemeente investeren in sport-, cultuur- en ontmoetingsactiviteiten die bijdragen aan het vergroten van de sociale verbondenheid en leefbaarheid. De middelen worden ingezet voor zowel het vergroten en toegankelijker maken van sport- en cultuuraanbod als het ontwikkelen van nieuw aanbod, met speciale aandacht voor doelgroepen zoals jongeren en het stimuleren van ontmoeting tussen inwoners. Hiermee beogen we de sociale cohesie, gezondheid en brede welvaart binnen de gemeente duurzaam te versterken.

8 Veiligheid

Scherpenzeel wordt gezien als een veilige en fijne plek om te wonen. Toch zijn er ook zorgen, bijvoorbeeld over de groei van alcohol- en drugsoverlast en ondermijning. We zetten daarom stevig in op preventie en voldoende boa- en politiecapaciteit.

Conform het Integraal Veiligheidsplan blijven wij investeren in de aanpak van ondermijning, digitale veiligheid, zorg en veiligheid en middelengebruik. Daarbij zetten we in op preventie, bewustwording en een nauwe samenwerking met inwoners, ondernemers, politie, onderwijs- en zorginstellingen om de veiligheid en leefbaarheid in Scherpenzeel te behouden en waar mogelijk verder te versterken.

9 Uitgangspunten voor de begroting

Dit hoofdstuk bevat de grondslagen en kaders waarlangs de begroting 2027-2030 wordt uitgewerkt. Hierbij gaat het onder meer om de te hanteren indexpercentages en belastingen en tarieven. Voor zover percentages al bekend zijn, zijn deze verwerkt in de onderhavige kadernota, in andere gevallen is een schatting opgenomen.

	2026
Lonen (incl. sociale lasten)	Cao-gemeenten
Prijzen (contracten/huur/onderhoud)	Prijs materiële overheidsconsumptie
Subsidies (m.u.v. waarderings- en incidentele subsidies)	Afgeleide loon- en prijsstijging
Gemeenschappelijke regelingen	o.b.v. begroting GR
Rekenrente	0,0%
Minimale weerstandsratio	1,30
Onroerende zaakbelasting	2,1%
Overige belastingen	Prijs materiële overheidsconsumptie
Leges en tarieven	Kostendekkend
Algemene uitkering	Meicirculaire 2026

Lonen, prijzen en subsidies

De lonen en sociale lasten zijn gebaseerd op de CAO gemeenten 2025-2027 en een stijgingspercentage van 1,5% (in verband met een aflopende CAO).

Elk jaar in augustus komt het Centraal Plan Bureau (CPB) met de augustusraming. Daarin staan bijgestelde ramingen van de indices die wij gebruiken voor het opstellen van de begroting.

Op dit moment zijn deze indices nog niet bekend, en zijn voorlopige indices gebruikt. Voor de prijsindexatie is voor 2027 2,1% gehanteerd o.b.v. de maartraming van het CPB.

De verhoging van de subsidies is een afgeleide van de loonstijging en de prijsstijging. Hierbij telt de loonstijging voor 70% en de prijsstijging voor 30% mee.

Belastingen

In de begroting 2026-2029 is vastgesteld dat de onroerendezaakbelasting (OZB) vanaf 2026 jaarlijks stijgt met 2,1% als zijnde de verwachte prijsindexatie.

De overige belastingen worden in 2026 geïndexeerd met de prijsindexatie van 2,1%.

Leges en tarieven

Voor leges en tarieven geldt als uitgangspunt 100% kostendekkendheid, tenzij andere afspraken zijn gemaakt.

Rekenrente

De interne rekenrente is vastgesteld op 0,0%. Met dit percentage blijft de rekenrente binnen de marges die het Rijk via de BBV-regelgeving voorschrijft.

10 Overzicht meerjarenperspectief

	2027	2028	2029	2030
A. Saldo begroting 2026-2029	200.307	-228.641	271.858	301.858
B. Begrotingswijzigingen	-1.048.864	-1.025.006	-946.463	-851.298
Meerjarige effecten voorjaarsrapportage 2026	-828.548	-825.548	-822.548	-826.298
Actualisatie kapitaalslasten	-220.316	-199.458	-123.915	-25.000
C. Algemene uitkering	983.490	944.510	913.596	1.396.041
Effect september- & decembercirculaire 2025	111.490	84.910	73.996	87.449
Effect voorjaarsnota 2026 Rijk	774.000	763.600	742.600	1.210.592
BTW-compensatiefonds	98.000	96.000	97.000	98.000
D. Loon- en prijsontwikkeling	-183.500	-221.000	-221.000	-221.000
Loonontwikkeling CAO	-112.500	-150.000	-150.000	-150.000
Prijsindexatie	-130.000	-130.000	-130.000	-130.000
Onroerendezaakbelasting	59.000	59.000	59.000	59.000
Subtotaal	-48.567	-530.137	17.991	625.601
E. Uitbreidingen en intensiveringen	-205.469	-295.274	-326.063	-482.711
Geactualiseerd bestaand beleid	-205.469	-295.274	-326.063	-482.711
Totaal geraamd begrotingssaldo	-254.036	-825.411	-308.072	142.890

10.1 Toelichting meerjarenperspectief

A. Saldo Begroting 2026-2029

Het betreft hier de begrotingssaldi van de begroting voor het lopende jaar 2026. Dezealdi vormen het vertrekpunt voor het nieuwe meerjarenperspectief voor de jaren 2027 tot en met 2030.

B. Begrotingswijzigingen

In de Voorjaarsrapportage 2026 zijn wijzigingen in budgetten opgenomen, die een meerjarig effect hebben.

C. Algemene uitkering

September- & decembercirculaire 2025

De financiële effecten uit de september- en decembercirculaire 2025 zijn in deze kadernota verwerkt en vormen het uitgangspunt voor de actualisatie van het gemeentefonds en de financiële positie.

Voorjaarsnota Rijk 2026

Met de Voorjaarsnota 2026 geeft het Rijk inzicht in de actuele budgettaire ontwikkelingen op de rijksbegroting. Deze ontwikkelingen werken via het gemeentefonds rechtstreeks door in de financiële positie van gemeenten. Op basis hiervan is het gemeentefonds in deze kadernota geactualiseerd. De bijstelling hangt samen met de ontwikkeling van de rijksuitgaven (accres) en de loon- en prijsontwikkelingen.

De Voorjaarsnota bevat nadrukkelijk voorlopige ramingen. De definitieve vaststelling van de omvang van het gemeentefonds vindt plaats via de meicirculaire 2026. De uitkomsten daarvan worden betrokken bij de opstelling van de begroting 2027 en de meerjarenraming.

Omdat de meicirculaire op dit moment nog niet beschikbaar is, is in deze perspectiefnota een voorlopige doorrekening opgenomen op basis van de informatie uit de Voorjaarsnota 2026. Dit betekent dat de financiële effecten bij de begroting 2027 nog kunnen worden bijgesteld.

BTW-compensatiefonds

Landelijk is er al enkele jaren sprake van ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds. Voor 2025 gaat het om ongeveer € 215 miljoen. Gemeenten mogen hier bij het opstellen van de begroting rekening mee houden.

Daarom is het gebruikelijk om vanaf 2027 een structureel bedrag (stelpost) op te nemen in de begroting. Hiermee wordt vooruitgelopen op het deel van deze ruimte dat naar verwachting aan gemeenten wordt uitgekeerd.

De provinciale toezichthouders vinden deze werkwijze verantwoord en gebruiken dit ook als richtlijn bij de beoordeling van gemeentelijke begrotingen. Door hierbij aan te sluiten, hanteren we een prudente en gangbare financiële aanpak.

D. Loon- en prijsontwikkeling

Dit onderdeel staat ook toegelicht in het hoofdstuk Uitgangspunten voor de begroting. Voor de prijsindexatie en indexering OZB wordt uitgegaan van een stijging van 2,1% in 2027. De cao-effecten vanaf april 2027 zijn nog niet bekend.

E. Bijstellingen Kadernota

Verderop in deze kadernota staan de bijstellingen per programma vermeld.

10.2 Voorlopige conclusie

Het meerjarige financiële beeld laat zien dat de begroting op basis van de huidige inzichten nog niet structureel in balans is. Alleen in het laatste jaar van de meerjarenraming (2030) is sprake van een sluitend beeld. Dit wordt niet alleen veroorzaakt door de ontwikkeling van de algemene uitkering, maar ook door bredere factoren zoals kostenstijgingen, loon- en prijsontwikkelingen en de groei van gemeentelijke taken.

Tegelijkertijd zijn belangrijke financiële kaders nog in ontwikkeling. Met de meicirculaire 2026 wordt meer duidelijkheid verwacht over de middelen vanuit het Rijk. In aanloop naar de begroting 2027 wordt daarom bewust financiële terughoudendheid betracht. Dit betekent dat kritisch wordt omgegaan met nieuwe uitgaven en dat de ontwikkeling van zowel lasten als baten nadrukkelijk wordt gevolgd.

Daarbij speelt ook dat een nieuw raadsakkoord in voorbereiding is. De keuzes en prioriteiten die daarin op hoofdlijnen worden vastgelegd, zullen eveneens van invloed zijn op de financiële richting en kunnen het meerjarige beeld nog wijzigen.

Na ontvangst van de meicirculaire en in samenhang met het raadsakkoord vindt een integrale herijking plaats van de financiële positie. Op dat moment wordt duidelijk in

hoeverre aanvullende maatregelen nodig zijn om te komen tot een structureel gezonde en sluitende begroting.

Het is aan de raad om, op basis van deze geactualiseerde inzichten, richting te geven aan de noodzakelijke keuzes en prioriteiten te bepalen voor de komende jaren.

11 Risicoparagraaf

De kadernota is bij uitstek het document waarmee de koers voor de komende jaren op hoofdlijnen wordt bepaald. Binnen de kaders van deze nota werkt het college de begroting voor 2027 en de meerjarenramingen voor 2028 - 2030 verder uit. Dit betekent dat ook de risico's op hoofdlijnen worden geschetst. De verdere uitwerking en verwerking van de risico's vindt plaats tijdens het begrotingsproces. Dan bepalen we ook welk bedrag nodig is als weerstandscapaciteit.

We zien de volgende risico's en onzekerheden:

11.1 Gemeentefonds: herijking en onzekerheden

Met ingang van 1 januari 2023 is het verdeelmodel van het gemeentefonds herzien, met als doel een betere aansluiting te realiseren bij de kostenstructuur van gemeenten. Ter demping van de financiële effecten is een ingroeipad van toepassing, waarbij het jaarlijkse herverdeeleeffect is gemaximeerd op € 37,50 per inwoner. Hierdoor bevindt de gemeente Scherpenzeel zich, evenals andere gemeenten, nog in een overgangssituatie.

De structurele financiële consequenties van het verdeelmodel na afloop van het ingroeipad (vanaf 2027) zijn op dit moment nog niet definitief. Het Rijk werkt aan nadere aanpassingen van het verdeelmodel. De uitkomsten hiervan worden naar verwachting verwerkt in de meicirculaire 2026, die richtinggevend zal zijn voor de begrotingsvorming vanaf 2027.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) pleit derhalve voor een zorgvuldige doorontwikkeling van het verdeelmodel, waarbij gemeenten worden voorzien van meer structurele financiële zekerheid.

Voor de gemeente Scherpenzeel leidt het voorgaande tot de volgende risico's:

- aanhoudende onzekerheid over de omvang van de algemene uitkering uit het gemeentefonds vanaf 2027;
- potentiële herverdeeleeffecten, waarvan de financiële impact thans nog niet volledig kan worden gekwantificeerd.

11.2 Jeugdzorg en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De uitgaven binnen zowel de jeugdzorg als de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) vormen een structureel financieel aandachtspunt voor de gemeente Scherpenzeel. Beide domeinen kennen het karakter van een open-einde regeling, waardoor de gemeente gehouden is ondersteuning te bieden, terwijl de uitgaven slechts beperkt beïnvloedbaar zijn en zich moeilijk nauwkeurig laten ramen.

Binnen de jeugdzorg blijft sprake van onzekerheid over de ontwikkeling van de kosten, mede door de afhankelijkheid van rijksmaatregelen en -middelen. De incidentele aanvullende middelen tot en met 2027 verlichten de druk op korte termijn, maar bieden geen structurele zekerheid. Daarbij is onduidelijk in hoeverre het Rijk veronderstelde besparingen vanaf 2028 daadwerkelijk realiseert.

Ook binnen de Wmo is sprake van autonome groei, onder andere als gevolg van demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing. De aanvullende rijksmiddelen dempen de

financiële druk, maar nemen de onzekerheid over de uitgavenontwikkeling niet weg. Het uitstel van de invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage tot 2028 zorgt voor een tijdelijke verlichting, maar verschuift een deel van het risico naar latere jaren.

Voor Scherpenzeel betekent dit dat:

- sprake is van structurele onzekerheid over de ontwikkeling van de uitgaven binnen het sociaal domein;
- de kosten beperkt beheersbaar zijn door het open-einde karakter van beide regelingen;
- de afhankelijkheid van rijksbeleid en toekomstige financieringssystematiek groot blijft.

De ontwikkeling van de uitgaven binnen de jeugdzorg en Wmo wordt via de reguliere planning- en controlcyclus nauwgezet gevolgd, zodat waar nodig tijdig kan worden bijgestuurd.

11.3 Huisvesting van ontheemden

De opgave rondom de huisvesting van ontheemden blijft omvangrijk en kent zowel bestuurlijke als financiële onzekerheden. De opvang van Oekraïense ontheemden staat de komende jaren in het teken van een ingrijpende transitie. Het Rijk heeft aangekondigd dat de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) eindigt per 4 maart 2027. Voor de periode 2027–2030 wordt voorzien in een tijdelijk regulier verblijfsrecht, waarmee de aard van de gemeentelijke opgave verschuift.

Tot 4 maart 2027 blijft de gemeente Scherpenzeel verantwoordelijk voor de opvang. Daarna vervalt de wettelijke verplichting tot opvang en huisvesting van Oekraïense ontheemden. Er ontstaat daarbij geen herhuisvestingsplicht, zoals bij statushouders het geval is. De gemeentelijke rol verschuift naar het zorgvuldig begeleiden van de overgang en het beperken van maatschappelijke effecten, onder meer binnen het sociaal domein en de openbare orde.

Deze ontwikkeling vraagt om tijdige bestuurlijke keuzes in 2026, onder andere ten aanzien van de afbouw van opvangcapaciteit en de heroriëntatie van personele inzet. Onzekerheden over het tempo en de effecten van de transitie brengen financiële en organisatorische risico's met zich mee.

Daarnaast blijft de opgave rondom asielopvang onverminderd actueel. In het kader van de spreidingswet is voor Scherpenzeel een indicatieve opgave van 59 opvangplaatsen vastgesteld. De gemeente heeft deze opgave nog niet gerealiseerd. De druk vanuit Rijk, provincie en regio om hieraan te voldoen neemt toe, evenals de benodigde ambtelijke inzet.

Voor Scherpenzeel betekent dit dat:

- onzekerheid bestaat over de financiële en maatschappelijke gevolgen van de afbouw van de opvang na 2027;
- tijdige besluitvorming noodzakelijk is om risico's rondom capaciteit en organisatie te beheersen;

- sprake is van aanhoudende druk om te voldoen aan de opgave uit de spreidingswet, met bijbehorende inzet en mogelijke kosten;
- de afhankelijkheid van rijksbeleid en wijzigingen daarin groot blijft.

De ontwikkelingen worden bestuurlijk en ambtelijk nauwgezet gevolgd, waarbij via de reguliere planning- en controlcyclus waar nodig wordt bijgestuurd.

11.4 Personele frictiekosten

Binnen de organisatie doen zich jaarlijks personele frictiekosten voor, onder meer als gevolg van ziekteverzuim, moeilijk vervulbare vacatures en mogelijke uitkeringslasten. Deze kosten zijn van nature incidenteel en lastig voorspelbaar en worden daarom slechts beperkt structureel geraamd. Hierdoor kunnen zich gedurende het begrotingsjaar afwijkingen voordoen met een nadelige invloed op de exploitatie.

Voor Scherpenzeel betekent dit dat:

- personele frictiekosten gedurende het jaar kunnen leiden tot financiële afwijkingen;
- de omvang van deze kosten vooraf slechts beperkt in te schatten is.

11.5 Nieuwe beleidsvoornemens

De voorliggende kadernota markeert het startpunt voor de nieuwe bestuursperiode. In dit stadium is gekozen voor een behoedzaam financieel vertrekpunt. Dit stelt de raad in staat om op een later moment integrale afwegingen te maken over nieuwe beleidsvoornemens, in samenhang met de beschikbare middelen en de uitvoeringscapaciteit van de organisatie.

Voor Scherpenzeel betekent dit dat:

- nieuwe beleidsvoornemens en de financiële consequenties daarvan nog niet in deze kadernota zijn verwerkt.

12 Programmaoverzicht

- Programma 0: Bestuur en ondersteuning
- Programma 1: Veiligheid
- Programma 2: Verkeer, vervoer en waterstaat
- Programma 3: Economie
- Programma 4: Onderwijs
- Programma 5: Sport, cultuur en recreatie
- Programma 6: Sociaal Domein
- Programma 7: Volksgezondheid en milieu
- Programma 8: Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Programma 0: Bestuur en ondersteuning

De kleine schaal van Scherpenzeel maakt het mogelijk om maatwerk te leveren. Dat is onze kracht. We vinden het belangrijk dat inwoners ervaren dat de gemeente er echt voor hen is. Omdat het soms beter is om de krachten te bundelen, kijken we op deelgebieden naar slimme samenwerkingen met regiogemeenten.

Financieel overzicht

Programma 0	2027	2028	2029	2030
Vastgestelde begroting 2026	14.153.005	14.023.867	14.483.922	14.483.922
Voorjaarsrapportage				
Mutaties met meerjarig effect uit de voorjaarsrapportage	-83.023	-80.023	-77.023	-80.773
Algemene uitkering	111.490	84.910	73.996	87.449
Actualisatie kapitaallasten	-29.814	593	30.847	-25.000
Reservemutaties	0	0	53.956	0
Kadernota				
Onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar	-284.582	-438.739	-424.552	-388.152
Algemene uitkering	872.000	859.600	839.600	1.308.592
Technische mutaties	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	-24.000	-24.000	-296.434	-296.434
Reservemutaties	24.000	24.000	296.434	296.434
Onroerendezaakbelasting	59.000	59.000	59.000	59.000
Loonontwikkeling CAO	-112.500	-150.000	-150.000	-150.000
Prijsindexatie	-130.000	-130.000	-130.000	-130.000
Saldo	14.555.576	14.229.208	14.759.746	15.165.038

Mutaties met meerjarig effect uit de Voorjaarsrapportage 2026

Programma 0	2027	2028	2029	2030
Aanpassing DVO Veenendaal	-23.448	-23.448	-23.448	-23.448
Compensatie verlof feestdagen	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Controle hondenbelasting	-7.500	-4.500	-1.500	-5.250
Licenties Raad	-12.075	-12.075	-12.075	-12.075
Saldo	-83.023	-80.023	-77.023	-80.773

Toelichting onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar

0.1 Bestuur				
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen; aanpassing op basis van ontwerpbegroting 2027 Regio Foodvalley				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	-3.214	-3.322	-1.858	-17.658
Saldo	-3.214	-3.322	-1.858	-17.658

0.4 ICT				
Uitbreiding met AI-implementatie en aanpassing budget omzetting naar SAAS.				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	-57.000	-57.000	-57.000	-57.000
Saldo	-57.000	-57.000	-57.000	-57.000

0.4 ICT				
Samenwerking ICT Veenendaal				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	-33.168	-22.217	-22.994	-22.994
Saldo	-33.168	-22.217	-22.994	-22.994

0.4 Huisvestingskosten				
De gemeente neemt het eigendom van De Breehoek over. Als gevolg hiervan komen de huisvestingslasten (zoals onderhoud, energie en kapitaallasten) voortaan voor rekening van de gemeente. Tegelijkertijd vervalt de structurele subsidie aan Stichting De Breehoek, aangezien de gemeente zelf eigenaar wordt van het vastgoed. In plaats daarvan gaat Stichting De Breehoek een marktconforme (of kostendekkende) huur betalen voor het gebruik van het Kulturhus. Per saldo leidt deze wijziging tot een verschuiving van uitgaven (subsidie) naar gemeentelijke lasten en inkomsten (huur), passend bij de nieuwe rolverdeling tussen gemeente en stichting. Zie ook programma 5 voor het totale effect.				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact huisvestingskosten	-213.000	-213.000	-213.000	-213.000
Financiële impact huur	71.800	71.800	71.800	100.000
Saldo	-141.200	-141.200	-141.200	-113.000

0.4 P-Budgetten				
Het huidige opleidingsbudget is onvoldoende voor de begeleiding van nieuwe medewerkers. Daarom stellen wij voor jaarlijks € 50.000 beschikbaar te stellen voor gerichte investering in opleiding en coaching, om inzetbaarheid te vergroten en externe inhuur te beperken.				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Saldo	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000

0.5 Treasury				
Rente lening Breehoek; voor de verbouwing en inrichting van de Kulturhus De Breehoek is een lening benodigd. De rentelasten zijn vanaf 2028 meegenomen.				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	0	-165.000	-151.500	-127.500
Saldo	0	-165.000	-151.500	-127.500

Totale baten en lasten

P0	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
0.1 Bestuur	-1.548.229	-1.550.960	-1.581.524	-1.597.324
0.2 Burgerzaken	-381.963	-382.353	-382.353	-382.353
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-90.258	-90.389	-90.389	-90.389
0.4 Overhead	-6.143.023	-6.109.761	-6.340.332	-6.367.979
0.5 Treasury	-306.435	-403.084	-312.124	-288.124
0.61 OZB woningen	-421.103	-371.348	-371.348	-371.348
0.62 OZB niet-woningen	-16.886	-16.921	-16.921	-16.921
0.64 Belastingen Overig	-39.023	-39.093	-39.093	-39.093
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-248.802	-286.302	-286.302	-286.302
0.8 Overige baten en lasten	27.922	27.922	27.922	27.922
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	-347.750	-272.500	-272.500	-272.500
Totaal Lasten	-9.515.550	-9.494.789	-9.664.964	-9.684.411
Baten				
0.1 Bestuur	9.015	9.015	9.015	9.015
0.2 Burgerzaken	220.699	220.699	220.699	220.699
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	48.374	48.374	48.374	48.374
0.4 Overhead	100.000	100.000	100.000	100.000
0.5 Treasury	52.224	46.224	29.472	29.472
0.61 OZB woningen	2.030.831	2.074.590	2.119.312	2.119.312
0.62 OZB niet-woningen	848.114	866.174	884.631	884.631
0.63 Parkeerbelasting	2.500	2.500	2.500	2.500
0.64 Belastingen Overig	59.893	62.893	65.893	62.143
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	20.481.986	20.069.330	20.372.189	20.854.634
Totaal Baten	23.853.636	23.499.799	23.852.085	24.330.780
Saldo van baten en lasten	14.338.086	14.005.010	14.187.121	14.646.369
Mutatie reserves				
Toevoegingen				
Algemene reserve	0	0	0	0
BR Automatisering	0	0	0	0
BR Individuele trajecten	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Totaal toevoegingen	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Onttrekkingen				
Algemene reserve	0	0	0	0
Huisvesting	77.946	77.946	404.336	350.380
Individuele trajecten	0	0	0	0
Automatisering	164.544	171.252	193.289	193.289
Organisatie	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	242.490	249.198	597.625	543.669
Mutatie reserves	217.490	224.198	572.625	518.669
Resultaat	14.555.576	14.229.208	14.759.746	15.165.038

Programma 1: Veiligheid

De regio Scherpenzeel wordt gezien als een veilige en fijne plek om te wonen. Het is belangrijk om ons dorp goed functionerend, leefbaar en veilig te houden.

Financieel overzicht

Programma 1	2027	2028	2029	2030
Vastgestelde begroting 2026	-1.144.121	-1.142.268	-1.134.126	-1.134.126
Voorjaarsrapportage				
Mutaties met meerjarig effect uit de voorjaarsrapportage	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	0	0	0	0
Kadernota				
Onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar	-23.000	-25.000	-25.000	-25.000
Technische mutaties	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	0	0	0	0
Reservemutaties	0	0	0	0
Prijsindexatie	0	0	0	0
Saldo	-1.167.121	-1.167.268	-1.159.126	-1.159.126

Mutaties met meerjarig effect uit de Voorjaarsrapportage 2026

Er zijn geen mutaties.

Toelichting onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar

1.1 Crisisbeheersing en brandweer				
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen; aanpassing op basis van ontwerpbegroting 2027 VGGM				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	-23.000	-25.000	-25.000	-25.000
Saldo	-23.000	-25.000	-25.000	-25.000

Totale baten en lasten

P1	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-767.478	-766.861	-758.719	-758.719
1.2 Openbare orde en veiligheid	-429.578	-430.342	-430.342	-430.342
Totaal Lasten	-1.197.056	-1.197.203	-1.189.061	-1.189.061
Baten				
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.400	3.400	3.400	3.400
1.2 Openbare orde en veiligheid	26.535	26.535	26.535	26.535
Totaal Baten	29.935	29.935	29.935	29.935
Saldo van baten en lasten	-1.167.121	-1.167.268	-1.159.126	-1.159.126
Mutatie reserves				
Er is geen sprake van reservemutaties	0	0	0	0
Mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	-1.167.121	-1.167.268	-1.159.126	-1.159.126

Programma 2: Verkeer, vervoer en waterstaat

Voor Verkeer streven we naar een efficiënt, duurzaam en veilig verkeerssysteem met de daarbij behorende infrastructuur en maatregelen.

Openbaar vervoer is een netwerk dat over gemeente- en provinciegrenzen heen gaat. De provincies zijn verantwoordelijk voor het faciliteren, coördineren en financieren van het openbaar vervoer binnen hun grenzen. De gemeente heeft hierin slechts een beperkte rol.

Werken aan toekomstbestendige openbaar vervoer verbindingen betekent daarom werken aan- en in regionale netwerken. Door onze geografische positie zijn contacten met de provincie Utrecht net zo belangrijk als die met de provincie Gelderland.

We streven naar een goed en doelmatig beheer van de wegen.

Financieel overzicht

Programma 2	2027	2028	2029	2030
Vastgestelde begroting 2026	-1.587.018	-1.588.202	-1.588.698	-1.588.698
Voorjaarsrapportage				
Mutaties met meerjarig effect uit de voorjaarsrapportage	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	-147.164	-164.395	-125.704	0
Reservemutaties	58.225	75.456	36.765	-88.939
Kadernota				
Onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar	-54	118	302	-12.227
Technische mutaties	0	0	0	0
Reservemutaties	0	0	0	0
Prijsindexatie	0	0	0	0
Saldo	-1.676.011	-1.677.023	-1.677.335	-1.689.864

Mutaties met meerjarig effect uit de Voorjaarsrapportage 2026

Er zijn geen mutaties.

Toelichting onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar

2.1 Verkeer en vervoer				
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen; aanpassing op basis van ontwerpbegroting 2027 Regio Foodvalley				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	-54	118	302	-12.227
Saldo	-54	118	302	-12.227

Totale baten en lasten

P2	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
2.1 Verkeer en vervoer	-1.740.049	-1.818.305	-1.864.259	-1.751.084
2.5 Openbaar vervoer	-14.130	-14.147	-14.147	-14.147
Totaal Lasten	-1.754.179	-1.832.452	-1.878.406	-1.765.231
Baten				
2.1 Verkeer en vervoer	35.420	35.420	35.420	35.420
Totaal Baten	35.420	35.420	35.420	35.420
Saldo van baten en lasten	-1.718.759	-1.797.032	-1.842.986	-1.729.811
Mutatie reserves				
Toevoegingen				
Wegen	-310.473	-310.473	-310.473	-310.473
Totaal toevoegingen	-310.473	-310.473	-310.473	-310.473
Onttrekkingen				
Wegen	353.221	430.482	476.124	350.420
Totaal onttrekkingen	353.221	430.482	476.124	350.420
Mutatie reserves	42.748	120.009	165.651	39.947
Resultaat	-1.676.011	-1.677.023	-1.677.335	-1.689.864

Programma 3: Economie

Mensen kennen Scherpenzeel als ondernemend dorp in het groen. Omdat aandacht voor ondernemen ons dorp ook op de lange termijn leefbaar houdt, doen we er alles aan om dat zo te houden. Een vitaal en goed bereikbaar winkelcentrum is daarbij essentieel evenals passende activiteiten in ons agrarische buitengebied en ruimte voor innovatie en groei van Scherpenzeelse bedrijven.

Voor de komende periode hebben we de volgende speerpunten: toekomstbestendige bedrijventerreinen, levendig centrum, duurzaamheid, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleiden naar werk, MKB-dienstverlening, agrariërs en platteland, toerisme en recreatie.

Financieel overzicht

Programma 3	2027	2028	2029	2030
Vastgestelde begroting 2026	17.603	17.308	5.708	35.708
Voorjaarsrapportage				
Mutaties met meerjarig effect uit de voorjaarsrapportage	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	0	0	0	0
Kadernota				
Onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar	0	0	0	0
Technische mutaties	0	0	0	0
Reservemutaties	0	0	0	0
Prijsindexatie	0	0	0	0
Saldo	17.603	17.308	5.708	35.708

Mutaties met meerjarig effect uit de Voorjaarsrapportage 2026

Er zijn geen mutaties.

Toelichting onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar

Er zijn geen mutaties.

Totale baten en lasten

P3	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
3.1 Economische ontwikkeling	-54.449	-54.536	-54.536	-54.536
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-89.837	-89.982	-89.982	-89.982
3.4 Economische promotie	-77.036	-77.099	-88.699	-58.699
Totaal Lasten	-221.322	-221.617	-233.217	-203.217
Baten				
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	41.750	41.750	41.750	41.750
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.350	1.350	1.350	1.350
3.4 Economische promotie	195.825	195.825	195.825	195.825
Totaal Baten	238.925	238.925	238.925	238.925
Saldo van baten en lasten	17.603	17.308	5.708	35.708
Mutatie reserves				
Er is geen sprake van reservemutaties				
Mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	17.603	17.308	5.708	35.708

Programma 4: Onderwijs

Wij faciliteren toegankelijk en modern onderwijs voor onze jongeren en bieden educatieve activiteiten die stimuleren tot persoonlijke ontplooiing en ontwikkeling van alle inwoners van Scherpenzeel.

Financieel overzicht

Programma 4	2027	2028	2029	2030
Vastgestelde begroting 2026	-3.780.239	-630.459	-630.459	-630.459
Voorjaarsrapportage				
Mutaties met meerjarig effect uit de voorjaarsrapportage	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	-45.722	-68.864	-68.864	0
Reservemutaties	45.722	68.864	68.864	0
Kadernota				
Onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar	0	0	0	0
Technische mutaties	0	0	0	0
Reservemutaties	0	0	0	0
Prijsindexatie	0	0	0	0
Saldo	-3.780.239	-630.459	-630.459	-630.459

Mutaties met meerjarig effect uit de Voorjaarsrapportage 2026

Er zijn geen mutaties.

Toelichting onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar

Er zijn geen mutaties.

Totale baten en lasten

P4	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
4.1 Openbaar basisonderwijs	-39.152	-39.152	-39.152	-39.152
4.2 Onderwijshuisvesting	-328.320	-443.376	-443.224	-374.360
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-530.034	-530.231	-530.231	-530.231
Totaal Lasten	-897.506	-1.012.759	-1.012.607	-943.743
Baten				
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	0	0	0	0
Totaal Baten	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	-897.506	-1.012.759	-1.012.607	-943.743
Mutatie reserves				
Toevoegingen				
Nieuwbouw onderwijsgebouwen	-3.150.000	0	0	0
Totaal toevoegingen	-3.150.000	0	0	0
Onttrekkingen				
Nieuwbouw onderwijsgebouwen	267.267	382.300	382.148	313.284
Totaal onttrekkingen	267.267	382.300	382.148	313.284
Mutatie reserves	-2.882.733	382.300	382.148	313.284
Resultaat	-3.780.239	-630.459	-630.459	-630.459

Programma 5: Sport, cultuur en recreatie

Als dorp mogen we trots zijn op onze uitstekende voorzieningen, zoals het zwembad, de sportclubs en Kulturhus De Breehoek. Om Scherpenzeel aantrekkelijk te houden, ook voor jonge gezinnen en ouderen, en het sportaanbod mee te laten groeien met de groei van Scherpenzeel, blijven we ons daarvoor inzetten. Dit doen we vooral samen met de inzet van talloze vrijwilligers. Daarbij ontkomen we niet aan het zoeken naar een goede balans tussen de inzet van gemeenschapsgeld en het vragen van een eigen bijdrage aan gebruikers van de voorzieningen.

Financieel overzicht

Programma 5	2027	2028	2029	2030
Vastgestelde begroting 2026	-2.090.930	-2.091.249	-2.091.249	-2.091.249
Voorjaarsrapportage				
Mutaties met meerjarig effect uit de voorjaarsrapportage	75.000	75.000	75.000	75.000
Actualisatie kapitaallasten	0	0	0	0
Reservemutaties	-75.000	-75.000	-75.000	-75.000
Kadernota				
Onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar	120.040	145.040	80.040	156.040
Technische mutaties	0	0	0	0
Reservemutaties	0	0	0	0
Prijsindexatie	0	0	0	0
Saldo	-1.970.890	-1.946.209	-2.011.209	-1.935.209

Mutaties met meerjarig effect uit de Voorjaarsrapportage 2026

Programma 5	2027	2028	2029	2030
Aflossing lening Kulturhus De Breehoek	75.000	75.000	75.000	75.000
Saldo	75.000	75.000	75.000	75.000

Toelichting onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie				
Binnen de regeling van de provincie Gelderland voor het versterken van cultuur- en erfgoedparticipatie kunnen de gemeenten in 2026 en 2027 elk maximaal € 15.000 per jaar inleggen voor versterking van cultuur- en erfgoedparticipatie in de regio. Deze inleg wordt door de provincie Gelderland verdubbeld.				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	-15.000	0	0	0
Saldo	-15.000	0	0	0

5.5 Cultureel erfgoed

Samen met de gemeenten Woudenberg en Renswoude hebben we afspraken gemaakt over de roulatie van de Open Monumentendag tussen onze gemeenten. In 2027 en 2030 vindt de Open Monumentendag plaats in de gemeente Scherpenzeel. Bedrag: € 10.000 per jaar in 2027 en 2030

	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	-10.000	0	0	-10.000
Saldo	-10.000	0	0	-10.000

5.6 Media

De structurele subsidie aan Stichting De Breehoek vervalt, aangezien de gemeente zelf eigenaar wordt van het vastgoed. In plaats daarvan gaat Stichting De Breehoek een marktconforme (of kostendekkende) huur betalen voor het gebruik van het Kulturhus.

	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	145.040	145.040	145.040	231.040
Saldo	145.040	145.040	145.040	231.040

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Areaaluitbreiding De Nieuwe Koepel

	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	0	0	-65.000	-65.000
Saldo	0	0	-65.000	-65.000

Totale baten en lasten

P5	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
5.1 Sportbeleid en activering	-55.217	-55.276	-55.276	-55.276
5.2 Sportaccommodaties	-509.803	-508.768	-505.394	-505.394
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-97.015	-82.090	-82.090	-82.090
5.5 Cultureel erfgoed	-69.513	-59.570	-59.570	-69.570
5.6 Media	-350.516	-350.654	-350.654	-264.654
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.114.126	-1.113.994	-1.178.994	-1.178.994
Totaal Lasten	-2.196.190	-2.170.352	-2.231.978	-2.155.978
Baten				
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	104.713	104.713	104.713	104.713
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	9.964	9.964	9.964	9.964
Totaal Baten	114.677	114.677	114.677	114.677
Saldo van baten en lasten	-2.081.513	-2.055.675	-2.117.301	-2.041.301
Mutatie reserves				
Onttrekkingen				
Lening Breehoek	0	0	0	0
Onderhoud Breehoek	0	0	0	0
Monumenten	11.500	11.500	11.500	11.500
Zwembad	22.137	22.137	22.137	22.137
Herinrichting sportpark De Bree	76.986	75.829	72.455	72.455
Totaal onttrekkingen	110.623	109.466	106.092	106.092
Mutatie reserves	110.623	109.466	106.092	106.092
Resultaat	-1.970.890	-1.946.209	-2.011.209	-1.935.209

Programma 6: Sociaal domein

We willen in Scherpenzeel een warme en krachtige samenleving zijn met mensen die naar elkaar omkijken, zichzelf kunnen zijn en een sociaal netwerk hebben dat hen steunt. Iedereen kan zichzelf zoveel mogelijk redden of weet hoe hij ondersteuning kan krijgen als dat niet lukt. Die ondersteuning is vooral gericht op het bieden van bestaanszekerheid, bevorderen van gezond gedrag, kansrijk opgroeien en het ontwikkelen van (basis)vaardigheden om de uitdagingen van het leven aan te kunnen. Het effect hiervan is dat inwoners beter in staat zijn om zelf, of met hulp van hun netwerk, in te spelen op de veranderingen en uitdagingen in hun leven, zodat ze zo min mogelijk afhankelijk zijn van hulp.

Financieel overzicht

Programma 6	2027	2028	2029	2030
Vastgestelde begroting 2026	-9.188.711	-8.797.992	-9.046.452	-9.046.452
Voorjaarsrapportage				
Mutaties met meerjarig effect uit de voorjaarsrapportage	-820.525	-820.525	-820.525	-820.525
Actualisatie kapitaallasten	0	0	0	0
Kadernota				
Onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar	13.863	17.671	22.248	14.255
Technische mutaties	0	0	0	0
Reservemutaties	0	0	0	0
Prijsindexatie	0	0	0	0
Saldo	-9.995.373	-9.600.846	-9.844.729	-9.852.722

Mutaties met meerjarig effect uit de Voorjaarsrapportage 2026

Programma 6	2027	2028	2029	2030
Kosten Jeugdhulp	-705.000	-705.000	-705.000	-705.000
Ophoging uitgaven Vervoersdiensten	-32.000	-32.000	-32.000	-32.000
Ophoging uitgaven PGB Jeugdhulp	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
Stijging kosten huishoudelijke hulp Wmo	-48.525	-48.525	-48.525	-48.525
Saldo	-820.525	-820.525	-820.525	-820.525

Toelichting onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar

6.6 Hulpmiddelen en diensten (WMO)				
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen; aanpassing op basis van ontwerpbegroting 2027 regio foodvalley				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	13.863	17.671	22.248	14.255
Saldo	13.863	17.671	22.248	14.255

Totale baten en lasten

P6	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-761.452	-761.715	-761.715	-761.715
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-54.000	-54.000	-54.000	-54.000
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	-376.750	-377.000	-377.000	-377.000
6.3 Inkomensregelingen	-2.078.592	-2.079.714	-2.079.714	-2.079.714
6.4 WSW en beschut werk	-259.937	-260.205	-260.205	-260.205
6.5 Arbeidsparticipatie	-69.726	-71.780	-71.780	-71.780
6.60/6.71/6.812/6.91 Wmo	-2.640.409	-2.648.989	-2.656.387	-2.664.380
6.72/6.73/6.74/6.82/6.92 Jeugdhulp	-5.036.652	-5.054.249	-5.069.265	-5.069.265
Totaal Lasten	-11.277.518	-11.307.652	-11.330.066	-11.338.059
Baten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	1.369.847	1.369.847	1.369.847	1.369.847
6.4 WSW en beschut werk	2.750	2.750	2.750	2.750
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	3.100	3.100	3.100	3.100
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	108.172	109.640	109.640
Totaal Baten	1.375.697	1.483.869	1.485.337	1.485.337
Saldo van baten en lasten	-9.901.821	-9.823.783	-9.844.729	-9.852.722
Mutatie reserves				
Toevoegingen				
Reserve Sociaal Domein	-93.552	0	0	0
Totaal toevoegingen	-93.552	0	0	0
Onttrekkingen				
Reserve Sociaal Domein	0	222.937	0	0
Totaal onttrekkingen	0	222.937	0	0
Mutatie reserves	-93.552	222.937	0	0
Resultaat	-9.995.373	-9.600.846	-9.844.729	-9.852.722

Programma 7: Volksgezondheid en milieu

We werken aan een gezond en prettig leefmilieu voor onze inwoners en ondernemers.

We dragen zorg voor het inzamelen en afvoeren van afvalstoffen en afvalwater op milieuhygiënisch verantwoorde wijze. Daar waar mogelijk en/of wenselijk dragen we zorg voor een meer duurzame inrichting van de openbare ruimte, stimuleren we milieuvriendelijk beheer en versterken we landschap en biodiversiteit. De energietransitie en warmtetransitie zijn ook onderdeel van dit programma.

Ook dragen we zorg voor voldoende en adequate begraafmogelijkheden.

Financieel overzicht

Programma 7	2027	2028	2029	2030
Vastgestelde begroting 2026	154.410	-379.167	-341.236	-341.236
Voorjaarsrapportage				
Mutaties met meerjarig effect uit de voorjaarsrapportage	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	2.384	33.208	39.806	0
Kadernota				
Onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar	-35.930	-38.931	-38.933	-38.935
Technische mutaties	0	0	0	0
Reservemutaties	0	0	0	0
Prijsindexatie	0	0	0	0
Saldo	120.864	-384.890	-340.363	-380.171

Mutaties met meerjarig effect uit de Voorjaarsrapportage 2026

Er zijn geen mutaties.

Toelichting onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar

7.1 Volksgezondheid				
Jeugdgezondheidszorg basisaanbod; Bijdrage gemeenschappelijke regelingen; aanpassing op basis van ontwerpbegroting 2027 VGGM				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	-22.000	-22.000	-22.000	-22.000
Saldo	-22.000	-22.000	-22.000	-22.000

7.1 Volksgezondheid				
Openbare gezondheidszorg; Bijdrage gemeenschappelijke regelingen; aanpassing op basis van ontwerpbegroting 2027 VGGM				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	-14.000	-17.000	-17.000	-17.000
Saldo	-14.000	-17.000	-17.000	-17.000

7.3 Afval				
Openbare gezondheidszorg; Bijdrage gemeenschappelijke regelingen; aanpassing op basis van ontwerpbegroting 2027 Regio De Vallei				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	70	69	67	65
Saldo	70	69	67	65

Totale baten en lasten

P7	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
7.1 Volksgezondheid	-724.944	-728.069	-728.069	-728.069
7.2 Riolering	-945.732	-985.494	-952.734	-992.540
7.3 Afval	-1.096.711	-1.096.954	-1.087.900	-1.087.902
7.4 Milieubeheer	-386.491	-386.602	-386.602	-386.602
7.5 Begraafplaatsen	-400.166	-400.322	-400.322	-400.322
Totaal Lasten	-3.554.044	-3.597.441	-3.555.627	-3.595.435
Baten				
7.1 Volksgezondheid	0	0	0	0
7.2 Riolering	1.858.526	1.396.069	1.407.513	1.407.513
7.3 Afval	1.343.610	1.343.710	1.334.979	1.334.979
7.4 Milieubeheer	217.893	217.893	217.893	217.893
7.5 Begraafplaatsen	254.879	254.879	254.879	254.879
Totaal Baten	3.674.908	3.212.551	3.215.264	3.215.264
Saldo van baten en lasten	120.864	-384.890	-340.363	-380.171
Mutatie reserves				
Er is geen sprake van reservemutaties				
Mutatie reserves	0	0	0	0
Resultaat	120.864	-384.890	-340.363	-380.171

Programma 8: Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Scherpenzeel blijft zich ontwikkelen in ruimtelijke zin. Daarbij dringen allerlei urgente thema's zich op: de woningnood, doorstroming van verkeer, een gezonde leefomgeving, de energietransitie, sociale samenhang in wijken, en een passend en kwalitatief voorzieningenniveau. Het is onze ambitie om kansen te pakken en op duurzame wijze te voorzien in de woonbehoefte van Scherpenzeelers.

Om hier echt samen de schouders onder te zetten, trekken we nauw en tijdig op met inwoners en gemeenteraad.

Financieel overzicht

Programma 8	2027	2028	2029	2030
Vastgestelde begroting 2026	3.666.308	359.521	614.448	614.448
Voorjaarsrapportage				
Mutaties met meerjarig effect uit de voorjaarsrapportage	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	0	0	0	0
Grondexploitatie	0	0	0	0
Reservemutaties	0	0	0	0
Kadernota				
Onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar	-24.753	-24.753	-24.753	-24.753
Technische mutaties	0	0	0	0
Reservemutaties	0	0	0	0
Prijsindexatie	0	0	0	0
Saldo	3.641.555	334.768	589.695	589.695

Mutaties met meerjarig effect uit de Voorjaarsrapportage 2026

Er zijn geen mutaties.

Toelichting onontkoombaar, onvoorzien, onuitstelbaar

8.3 Wonen en bouwen				
Omgevingsvergunningen; Bijdrage gemeenschappelijke regelingen; aanpassing op basis van ontwerpbegroting 2027 OddV				
	2027	2028	2029	2030
Financiële impact	-24.753	-24.753	-24.753	-24.753
Saldo	-24.753	-24.753	-24.753	-24.753

Totale baten en lasten

P8	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
8.1 Ruimte en leefomgeving	-641.072	-640.602	-640.602	-640.602
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-5.324.678	-4.530.230	-331.554	-9.933.099
8.3 Wonen en bouwen	-1.049.642	-1.050.106	-1.050.106	-1.050.106
Totaal Lasten	-7.015.392	-6.220.938	-2.022.262	-11.623.807
Baten				
8.1 Ruimte en leefomgeving	163.988	163.988	163.988	163.988
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	7.476.150	6.562.141	2.363.465	11.965.010
8.3 Wonen en bouwen	620.330	620.330	620.330	620.330
Totaal Baten	8.260.468	7.346.459	3.147.783	12.749.328
Saldo van baten en lasten	1.245.076	1.125.521	1.125.521	1.125.521
Mutatie reserves				
Toevoegingen				
Grondexploitatie	-1.101.271	-1.063.253	-808.326	-808.326
Omgevingswet	0	0	0	0
Totaal toevoegingen	-1.101.271	-1.063.253	-808.326	-808.326
	0	0	0	0
Onttrekkingen				
Grondexploitatie	347.750	272.500	272.500	272.500
Grondexploitatie, t.b.v. onderwijshuisvesting	3.150.000	0	0	0
Sociale woningbouw	0	0	0	0
Omgevingswet	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	3.497.750	272.500	272.500	272.500
Mutatie reserves	2.396.479	-790.753	-535.826	-535.826
Resultaat	3.641.555	334.768	589.695	589.695

13 Recapitulatie programma's

	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo van baten en lasten				
Lasten				
P0 Bestuur en ondersteuning	-9.515.550	-9.494.789	-9.664.964	-9.684.411
P1 Veiligheid	-1.197.056	-1.197.203	-1.189.061	-1.189.061
P2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-1.754.179	-1.832.452	-1.878.406	-1.765.231
P3 Economie	-221.322	-221.617	-233.217	-203.217
P4 Onderwijs	-897.506	-1.012.759	-1.012.607	-943.743
P5 Sport, cultuur en recreatie	-2.196.190	-2.170.352	-2.231.978	-2.155.978
P6 Sociaal domein	-11.277.518	-11.307.652	-11.330.066	-11.338.059
P7 Volksgezondheid en milieu	-3.554.044	-3.597.441	-3.555.627	-3.595.435
P8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-7.015.392	-6.220.938	-2.022.262	-12.045.694
Totaal Lasten	-37.628.757	-37.055.203	-33.118.188	-42.920.829
Baten				
P0 Bestuur en ondersteuning	23.853.636	23.499.799	23.852.085	24.330.780
P1 Veiligheid	29.935	29.935	29.935	29.935
P2 Verkeer, vervoer en waterstaat	35.420	35.420	35.420	35.420
P3 Economie	238.925	238.925	238.925	238.925
P4 Onderwijs	0	0	0	0
P5 Sport, cultuur en recreatie	114.677	114.677	114.677	114.677
P6 Sociaal domein	1.375.697	1.483.869	1.485.337	1.485.337
P7 Volksgezondheid en milieu	3.674.908	3.212.551	3.215.264	3.215.264
P8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	8.260.468	7.346.459	3.147.783	13.164.126
Totaal Baten	37.583.666	35.961.635	32.119.426	42.614.464
Saldo van baten en lasten	-45.091	-1.093.568	-998.762	-306.365
Mutatie reserves				
Toevoegingen	-4.680.296	-1.398.726	-1.143.799	-1.136.710
Onttrekkingen	4.471.351	1.666.883	1.834.489	1.585.965
Mutatie reserves	-208.945	268.157	690.690	449.255
Resultaat	-254.036	-825.411	-308.072	142.890